

Megvalósulnak a Széchényi Könyvtár legmerészebb álmai

Hamvay Péter: A Várhegy belsejében és Piliscsabán építenek raktárakat az Országos Széchényi Könyvtárnak. A fejlesztések háttérében L. Simon László után Szőcs Géza tűnik fel

A Budavári Palota F épületében 1985-ben megnyílt *Országos Széchényi Könyvtár* (OSZK) már a kilencvenes évek végén látszott, hogy a raktárai hamarosan megtelnek, ami a következő 2-3 évben be is következik. Ráadásul az épület teljes műszaki felújításra szorul. Minden jel arra mutatott, hogy a nemzeti könyvtár költözése elkerülhetetlen. Felmerült, hogy a *Magyar Rádió* ingatlanaiban lelhet új otthonra. Ezt támogatta a politika és a könyvtár vezetése is. A két metróvonal találkozásánál lévő, egyetemekkel szomszédos belvárosi helyszín kiváló lett volna az intézmény céljaira.

L. Simon László – akkor még felelős politikusként – szívesen szétverette volna a „szocialista förmedvényt”, helyreállítva a Budavári Palota eredeti enteriőrjeit. Pedig ezek a Tabán felőli terek építészetileg nem voltak olyan értékesek, mint a dunai szárnyban találhatóak, s (kétes) történelmi szerephez is csak a Horthy-korszakban jutott a palotának ez a része: oda költözött ugyanis a kormányzó. L. Simon nem tudott meggyőzően válaszolni – nemcsak a sajtónak, de úgy tűnik, főnökének, Lázár Jánosnak se – arra a kérdésre, mi is kerüljön a monumentális, 20 ezer négyzetméteres kiürített térbe. Volt, hogy a szomszédos *Budapesti Történelmi Múzeum*nak adta volna, később bécsi mintára Sisi-múzeumot álmódott oda. A könyvtár elhelyezésére ígért ötletpályázat csúszásából már sejteni lehetett, hogy a kormány hezitál a kevéssé látványos, ám annál költségesebb beruházással kapcsolatban.

Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter – aki korábban még szintén a költözésről beszélt – júliusban aztán átvágta a gordiuszi csomót. Az általa előterjesztett kormányhatározat szerint helyén hagyják a könyvtárat, és a palota egy részét

az eredeti tervek alapján rekonstruálják: így a díslépcsőházat, a *Hunyadi Mátyás*-termet, a nyugati oldal teljes teremtorát és a keleti oldal dísztermeit a terrasszal. Elbontják a két belső udvarba a nyolcvanas években beépített, tízemeletes vasbeton raktártornyot, és Piliscsabán új raktárbázist építenek a könyvtár számára. Gondolnodni nem volt túl sok idő, szeptember 15-éig ki kellett volna írni az építészeti tervpályázatot. Ám úgy tudjuk, a minisztérium belátta, hogy ennyi idő alatt lehetetlen eldönteni minden kérdést. Mert kérdésből épp eleget hagyott megválaszolatlanul a kormányhatározat: például azt, hogy a főépületben milyen raktárból fogják kiszolgálni az olvasókat?

© Fülöp Máté

Tüske László, a könyvtár főigazgatója a HVG-nek mindenesetre elmondta: nem a piliscsabai raktárból fuvarozzák majd be a kért könyveket. A 60–80 folyókilométeres – de később bővíthető – polc-rendszerre az úgynevezett archivális példányok kerülnek, tehát azok, amelyek nincsenek könyvtári forgalomban, és csak akkor nyúlnak hozzájuk, ha a használati példányok vagy digitális másolatok megsérülnek, megsemmisülnek. A nemzetközi könyvtári gyakorlat szerint az ilyen állományt

egyébként is tanácsos a központi raktártól minimum 20 kilométeres távolságra, biztonságos helyen tartani – természeti vagy emberi pusztítás lehetséges következményei miatt. A jelenleg mintegy 40 folyókilométert megtöltő anyag oxigénhiányos, állandó hőmérsékletű terekbe kerülne, az 1945 előtt kiadott köteteket digitalizálnák is a szálítás előtt. Ha a raktortornyok megmaradnának, akkor egy-két évtizedre meg is oldódnának az OSZK gondjai, hiszen 40 százaléknyi hely szabadulna fel, ha kikerülnek az archivális példányok. Tüske szerint ezért az volna jó, ha legalább az ötödik emeletig megkegyelmeznének a bontásra ítélt tornyoknak, amivel a raktári kapacitás fele megmenthető lenne. Ám így is kell újat építeni a közelben, amire már a kilencvenes években is készültek tervek. A könyvtár szomszédságában, az úgynevezett Nyúl-kertben vagy az Újvilág-kertben hat emelet mélységű, föld alatti kiszolgáló raktárat lehetne építeni. Ezt a beruházást azonban nem tartalmazza a kormányhatározat.

Bár folyamatosan csökken a könyvtárban a beiratkozott olvasók száma, a digitális látogatók száma nő – Tüske szerint évente 24–25 millió megkeresést kapnak. Ugyanakkor az OSZK nem csak az olvasókat szolgálja ki, fő feladata a könyvtári rendszer működtetése. A munkatársak 70 százaléka feldolgozó és tudományos háttérmunkát végez. Ők gyűjtik be és katalogizálják a köteles példányokat, kezelik a magyar nemzeti bibliográfiát. A különgyűjtemények – például plakátok, kották, szórólapok – pedig a tudományos kutatás szolgálatában állnak. Ezért is fontos az informatikai fejlesztés. Az ország első könyvtárában a számítógépeken még XP operációs rendszer fut, ósdiak a szerverek, a szoftverek, nincsenek meg a nagyarányú digitalizáció feltételei, sőt súlyos adatvesztések is történtek korábban. Amikor 2014-ben a főigazgató átvette a könyvtárat, 930 millió azonnali informatikai beruházást kért, amiből 214 milliót tavaly megkaptak.

Most azonban talán az OSZK legmerészebb álmai is megvalósulhatnak: 10 milliárd forintos informatikai fejlesztésről döntött a kormány – jelentette be *Lázár János*. A Közlönyben lapzártánkig meg nem jelent határozat szerint három évre elosztva kapják meg a pénzt, amit új gépek és a megfelelő szoftverek, így az integrált könyvtári rendszer beszerzésére fordítanak. Emellett pedig ebből a pénzből megkezdődhet a tömeges digitalizáció: jut eszközbeszerzésre, munkabérre, a szabványok honosítására. Ugyanakkor Tüske László hangsúlyozta: mindez nem megy saját erőből, így más könyvtárakat és vállalkozásokat is bevonnak.

Hogy melyek lesznek ezek, még nem tudni, de bizonyára lesz befolyása rá *Szűcs Géza*nak mint az OSZK-t is felügyelő *Országos Könyvtári Kuratórium* vezetőjének, valamint régi barátjának, *Herner János*nak, a könyvtár stratégiai főigazgató-helyettesének. Ő volt a nem működő, ám nagyon sokba került, a városligeti parkoló szélén árválkodó *Időkerék* ötletgazdája, nemrég pedig *Szűcs Géza* kedvenc projektjének, a végleg kudarcot vallott, ám sok milliárd forintot elnyelt *Magyar Nemzeti Digitális Archívum* (MaNDA) Kutatási és Fejlesztési Főosztályának volt a vezetője. A MaNDA kudarcát a kormány is belátta, meg is szüntette, és a *Magyar Nemzeti Filmalap*hoz csapta. Ám úgy tudjuk, az *Andy Vajna* vezette *Filmalap* csak az értékes filmvagyont akarja átvenni, a nemrég nyílt ózdi bázist, a *Digitális Erőművet* nem. A több mint 4 milliárdból fejlesztett park kong az ürességtől, működtetésére a MaNDA nem alkotott életképes koncepciót. A hírek szerint ezt a csődtömeget elküldik *Herner* után az OSZK-ba.

/Forrás:

http://hvg.hu/itthon/201638_oszk_digitalizacio_idoker_ek_raolvasas/

(F. Iné)